TIETOKIRJALLISUUDEN
Finlandia

Tietokirjallisuuden Finlandia-ehdokkaiden julkistustilaisuus 3.11.2026

Palkintolautakunnan puheenjohtaja Mari Haaviston puhe

Arvon kuulijat,

Maailma muuttuu yhdessä kirjan räpäyksessä. Kirjan räpäyksellä tarkoitan sitä ajan hetkeä, kun kirja luetaan kannesta kanteen.

Parhaimmillaan kirjan räpäys on sitä, että hyvä tietokirja avaa meille uusia maailmoja, auttaa ymmärtämään eri näkökulmia, selittää kuplia ja hoksauttaa.

Kirjan räpäys saattaa kuitenkin jättää myös toivottomaksi. Sinä aikana, kun luemme kirjan kannesta kanteen, kymmeniä ihmisiä kuolee luoteihin, osa arktisesta sulaa ja liian moni nuori päätyy mielenterveysjonoihin, puhumattakaan silmänkääntötempuista, joita maailman johtajat ehtivät tehdä. Maailma voi muuttua myös huonompaan yhdessä kirjan räpäyksessä – kirjan kansien sisällä ja niiden ulkopuolella.

Tämän vuoden tietokirjoissa näkyi maailman muutos – ehkä enemmän kuin koskaan. Venäjän muutos, Amerikan muutos, Lähi-idän muutos, hyvinvointiyhteiskunnan muutos, arktisen muutos, ihmismielen muutos ja mielenterveyden muutos.

Meitä tietokirjallisuuden Finlandian raatilaisia ilahdutti erityisesti se, miten nopeasti maailman muutos hyppää uutismedian sivuilta tietokirjaksi. Miten paljon taustoittavaa kirjallisuutta tehdään ajankohtaisista aiheisista. Miten asiantuntijat tekevät maailmaa ja sen muutosta ymmärrettäväksi tietokirjoissa – lähes reaaliajassa.

Tietokirjallisuuden Finlandia-palkinto on Suomen Kirjasäätiön jakama tunnustus ansiokkaalle suomalaiselle tietokirjalle, jonka voidaan odottaa puhuttelevan laajaa yleisöä ja edistävän kiinnostusta kerronnaltaan taidokkaaseen kotimaiseen tietokirjallisuuteen.

Tämän vuoden tietokirjoissa kerronta erottui monessa kirjassa edukseen. Parhaimmillaan tietokirjassa yksityisestä tulee yleistä ja yleinen muuttuu yksityiseksi. Näin se puhuttelee parhaiten lukijaa sekä tunteen että tiedon tasolla. Välillä raati tunnusteli kirjoja myös konkreettisesti käsien välissä. Näin digiaikana hykerryttävän poikkeuksen teki muutama teos, joiden kannet kädet muistavat edelleen erilaisena tuntumana. Kirja on kokonaisvaltainen elämys.

Hyvät kirjan ystävät,

Hyvinvointivaltio mahdollistaa meille kaikille kirjastot. Minä olen tässä, koska kirjastoauto ajoi joka maanantai Nokialla lähelle kotiani ja sain viikoittaisen satsin kirjoja. Jo ala-asteikäisenä odotin kirjastoautoa säässä kuin säässä.

Toinen raatilainen – Anna-Stina Nykänen – puolestaan kertoi, että kirjat ovat hänen perheessään kulutustavaraa kuten leipä ja maito, niitä ostetaan samassa määrin kotiin. Minusta se oli ihana ajatus!

Tuli mistä taustasta tahansa, kirjat ovat Suomessa kaikkien saatavilla. Kirjapinoja tarvitaan kotona, jotta ymmärrämme maailmaa paremmin, ymmärrämme toisiamme paremmin ja ehkä ymmärrämme myös itseämme paremmin. Kirjapinot kotona innostavat tarttumaan kirjaan. Minulla on kotona viisivuotias, ja somen eri perheryhmissä kerrotaan vinkkejä, miten muuten tip-top-siistissä kodissa kirjapinot saavat kuitenkin olla levällään – näin ne houkuttelevat tarttumaan kirjaan jo lapsesta lähtien. Tätä olen yrittänyt myös itse noudattaa.

Maailma muuttuu yhdessä kirjan räpäyksessä. On ollut ilo nähdä, miten paljon kiinnostavaa tietokirjallisuutta on tänä vuonna tehty. Toivon, että tartutte kirjaan ja kasvatatte kotinne kirjapinoja. Maailma muuttuu yhdessä kirjan räpäyksessä.